

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

**«УКРАЇНА У СВІТОВИХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ:
КУЛЬТУРА, ЕКОНОМІКА, СУСПІЛЬСТВО»**

**V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

22–23 березня 2023 року

Реєстрація Міністерства освіти і науки України
Лист ІМЗО №21/08-53 від 19.01.2023

Тези доповідей

Частина 4

КИЇВ 2023

УДК 33+316.7](477)
Е 457

*Друкується за рішенням Вченої ради
Київського університету культури
(протокол № 9 від 6 березня 2023 р.)*

Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 23–24 березня 2023 р. / М-во освіти і науки України; Київ. ун-т культури, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2023, Част. 4. 175 с.

Збірник містить наукові тези Міжнародної науково-практичної конференції «Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство», яка відбулася 23–24 березня 2023 р. Спів організатори: Інститут модернізації змісту освіти; Батумський державний університет мистецтв, Грузія; Вища школа менеджменту у Варшаві, Польща. Матеріали охоплюють певні підсумки наукових досліджень провідних учених України та країн-учасниць конференції, а також доробки докторантів, аспірантів, магістрантів і будуть цікавими й корисними для широкої наукової громадськості, фахівців економічної та соціокультурної сфери, викладачів, аспірантів, студентів.

Матеріали подано в авторській редакції
©Київський університет культури, 2023
© Автори тез, 2023

<i>Ишук Л. І., Марчишин С. О.</i>	ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	43
<i>Ключник Л. В.</i>	ЕКОНОМІЧНА ПОВЕДІНКА ДОМОГОСПОДАРСТВ: РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ТА ВИКОРИСТАННІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ	45
<i>Косенко С. А., Перерва П. Г.</i>	МЕТОДОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	48
<i>Мареха І. С., Косяченко Ф. І.</i>	КЛАСИФІКАЦІЯ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ТУРИЗМІ	51
<i>Maslak M.V.</i>	INTELLIGENT TECHNOLOGIES AS A FACTOR OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE	54
<i>Патицька Х. О.</i>	ЕКОНОМІЧНИЙ ДОСТУП НАСЕЛЕННЯ ДО ПРОДОВОЛЬСТВА: ТЕНДЕНЦІЇ І ПРОБЛЕМИ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	57
<i>Пристемський О. С., Себро О. О.</i>	КОНТРОЛЬ ЗА ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	60
<i>Сакун А. Ж.</i>	ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ	62
<i>Сакун А. Ж., Гонтарук А. Г.</i>	ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ ВИМОГ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ	65
<i>Сакун А. Ж., Лопушенко І. П.</i>	ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ	68
<i>Синюра-Ростун Н. Р.</i>	ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО ЕКСПОРТУ ЯК ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ	71
<i>Скопенко Н. С., Кириченко О. М.</i>	СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЗЕД УКРАЇНИ	73
<i>Шведун В. О., Ігнат'єв О. М.</i>	ВИЗНАЧЕННЯ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ І КРИТЕРІЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	77
<i>Якушева О. В.</i>	СТРУКТУРНІ ОЗНАКИ КОНВЕРГЕНЦІЇ У РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИМІРІ	79

4. Кириченко С. О., Лінник І. М. Сучасний фінансовий стан підприємства та перспективи його розвитку. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2015. № 16. С. 261–266.

5. Саун А. Ж., Карташова О. Г. Структура інформаційного забезпечення управління збутової діяльності підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 2. С. 112–117.

6. Коваль А. І. Стратегія і тактика управління доходами і витратами підприємства. Тернопіль, 2017. 127 с.

7. Саун А., Келлер Ю. Процедури внутрішнього контролю доходів діяльності підприємства. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 20-21 квітня 2022 р. Полтава, 2022. С. 191–195.

8. Ткаченко Т. П., Тульчинська С. О., Бойчук Д. В. Управління доходами на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2018. № 3.

*Саун А. Ж., канд. економічних наук, доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування;*

*Гонтарук А. Г., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,*

*Херсонський державний аграрно-економічний університет
м. Херсон, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ ВИМОГ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

Вивчення зарубіжного досвіду побудови системи внутрішнього контролю бізнес-суб'єктів залишається актуальним і потребує встановлення спрямувань його подальшого розвитку з урахуванням можливостей через запровадження в Україні воєнного стану та адаптації контрольної діяльності в післявоєнний період. Саме тому, попри дію форс-мажорних обставин у вигляді воєнного стану, необхідно всіма силами забезпечувати продовження фінансово-контрольної діяльності підприємствами[1].

Загалом термін «система внутрішнього контролю» означає всі форми контролю, містить процедури, методи та обов'язки, спрямовані на забезпечення дотримання нормативних актів, прозорість, економічність, ефективність та результативність діяльності суб'єкта. Вивчення та аналіз робіт зарубіжних фахівців у сфері управління й контролю, а також матеріалів професійних організацій бухгалтерів й аудиторів із досліджуваних питань, дає підставу зробити висновок про те, що стан теорії внутрішнього контролю, теорії контролю й управління в цілому в ЄС та у світі аналогічний до стану в Україні. Суттєва відмінність полягає в більш сприятливій макроекономічній ситуації у світі і ЄС, порівняно з Україною. Подібна ситуація цілком з'ясована, ураховуючи вільний рух інформації у світовому масштабі[2].

Першим в історії законодавчим актом, що вбачає вимогу організації ефективного внутрішнього контролю для суспільно значущих господарюючих суб'єктів, став закон Сарбейнса - Окслі (Act Sarbanes – Oxley of 2002 – SOX).

Першою моделлю внутрішнього контролю стала модель COSO. На початку 1980-х років в США за участю та на кошти п'яти професіональних організацій – Американського інституту сертифікованих громадських бухгалтерів (American Institute of Certified Public Accountants, AICPA), Американської асоціації з обліку та звітності (American Accounting Association), Інституту фінансових керівників (Financial Executives Institute (FEI), Інституту внутрішніх аудиторів (Institute of Internal Auditors, IIA) та Інституту спеціалістів управлінського обліку (Institute of Management Accountants) була створена національна Комісія Тредуея, названа на честь першого голови Джеймса С. Тредуея. У 1987 р. нею видано звіт, який повз рекомендації містив також заклик до перерахованим організаціям об'єднати зусилля щодо досягнення домовленості задля загальних для всіх основних підходів до розуміння та впровадження внутрішнього контролю в управлінській діяльності [3].

Відповідно до вимог Закону Сарбейнса - Окслі комітетом спонсорських організацій Комісії Тредуея були розроблені та запропоновані такі матеріали: Концептуальні основи управління ризиками підприємства (2004), Внутрішній контроль за фінансовою звітністю: посібник для невеликих публічних компаній (2006) та Посібник з моніторингу систем внутрішнього контролю (2009). В даний час вони переглядаються, щоб більшою мірою відповідати сучасним умовам[4]. Проведене дослідження міжнародної практики нормативно-правового регулювання системи внутрішнього контролю визначає, що найбільш адекватним зразком для побудови сучасної системи внутрішнього контролю є модель COSO-ERM. Приймаючи за базові вісім елементів системи внутрішнього контролю COSO (внутрішнє середовище, формулювання цілей, опис процесів, ідентифікація та оцінка ризиків, спосіб реагування на ризики, керування ними, механізм контролю (контрольні засоби), організація інформаційного та комунікаційного обміну, здійснення моніторингу системи внутрішнього контролю та відстеження результатів реалізації контрольних заходів) [5]. Системи внутрішнього контролю в країнах світу організовані та функціонують по-різному. Наприклад, система внутрішнього контролю Чеської Республіки в даний час створена на основі «дворівневої» системи, яка складається з громадських адміністрацій, що розглядаються як «старий рівень», а внутрішній аудит як «новий рівень» і знаходиться на стадії активної розробки.

Система державних фінансів Словенії та системи внутрішнього контролю в ній базуються на Законі про державні фінанси. Головна роль в системі внутрішнього контролю надано Міністерству фінансів, яке відповідає за контроль бюджетних коштів. Інспекційна функція в Службі бюджетного нагляду, відповідальна за розвиток, узгодження та координацію внутрішнього державного управління фінансового контролю [3]. Воно здійснює нагляд за виконанням нормативних актів та інструкцій щодо фінансового управління, контролю та внутрішнього аудиту шляхом перевірок на місцях та на основі звітів служб внутрішнього аудиту, які щорічно подаються до Міністерства фінансів. Існування та функціонування внутрішнього контролю додатково здійснює Аудиторський суд Словенії. В Естонії Міністерство фінансів призначається урядом як головне міністерство у сфері внутрішнього контролю та внутрішнього контролю. На Кіпрі діють системи внутрішнього контролю, які базуються на відповідному законі, фінансових правилах і положеннях, а також інструкціях і циркулярах, виданих Міністерством фінансів і казначейством.

Нова система внутрішнього контролю, яка зараз впроваджується, має наступні особливості та вимоги [6]:

1. Надає лінійним керівникам чітку індивідуальну відповідальність за всі аспекти їхньої діяльності, включаючи остаточну фінансову відповідальність.
2. Робить більший акцент на результатах порівняно з попереднім фокусом на контролі вхідних факторів.
3. Визнає необхідність систематичного підходу до внутрішнього контролю, який охоплює також заходи щодо посилення запобігання та виявлення як адміністративного, економічного та юридичного відстеження грошей, втрачених через безгосподарність, порушення та шахрайство.
4. Базується на новій законодавчій базі та складається з нових інституцій і відділів із більш чіткими та ширшими повноваженнями і встановлює нові процедури та стандарти, яких слід дотримуватися в повсякденній діяльності та контрольній діяльності.
5. Базується та дотримується міжнародно прийнятих стандартів бухгалтерського обліку, внутрішнього та зовнішнього аудиту.
6. Підтримує створення належних процедур і стандартів внутрішнього контролю шляхом інвестування в навчання та консультації.
7. Проводить чітке розмежування між обов'язками контролерів і аудиторів, оскільки аудит передусім перевіряє, чи наявні та ефективні необхідні системи внутрішнього контролю. Вся контрольна діяльність підлягає аудиту.
8. Внутрішній контроль і різні аудиторські дії ґрунтуються на оцінці ризиків та різних інших методах вибору, що має підлягати контролю.
9. Забезпечує високу незалежність суб'єктів аудиту та їхніх аудиторів, наявність правової позиції, що дозволяє протистояти надмірному тиску та жодною мірою не залучені до щоденних операцій.
10. Зосереджує аудиторську діяльність не лише на фінансових аспектах або аспектах регулярності операцій, але й на їх економічності та ефективності.
11. Має спеціалізовану установу з певними слідчими повноваженнями, яка незалежно розглядає підозри у порушеннях, корупції, шахрайствах та повідомляє про свої висновки в установи для дисциплінарних процедур або в суди.

Отже, системи внутрішнього контролю в усій міжнародній спільноті країн базуються на відповідних законах, які зазвичай встановлюють основні вимоги до створення систем внутрішнього контролю в міністерствах та установах, а також основні завдання структури внутрішнього аудиту. Ця система є чітко визначеною з характерними вимогами та має функціонувати за загальноприйнятою схемою. Вже сьогодні на міжнародних та українських платформах активно дискутують про післявоєнне відновлення України. Тому радимо завжди, і під час воєнного стану, в разі здійснення навіть незначної кількості операцій на підприємстві, не зволікати і все ж таки здійснювати обліково-контрольну діяльність, що дасть змогу об'єктивного внутрішнього контролю над активами і зобов'язаннями підприємства в реальному часі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України №64/2022 від 24 лютого 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення 10.02.2023).
2. Семенець А.О. *Внутрішній контроль та система внутрішнього контролю в контексті міжнародного бізнесу: формалізація дефініцій*. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2021. № 1. Вип. 9. С. 386–397.
3. Каменська Т. О. *Внутрішній контроль і аудит в управлінні*: практ. посіб. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2015. 375 с.
4. Сакун А., Юрченко А. Передумови виникнення внутрішнього аудиту в працях зарубіжних вчених. Abstracts of VI International Scientific and Practical Conference. Milan, Italy 2020. pp. 121-125 pp. Available at: DOI: 10.46299/ISG.2020.II.VI URL: <https://isg-konf.com>
5. Старенька, О. М. *Роль міжнародних вимог в організації системи внутрішнього контролю*. Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць / За ред.: М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2019. № 1 (69). С. 129–138.
6. Sakun A. Zh., Keller Y. A. CONTROL AS THE MOST IMPORTANT FUNCTION IN MANAGEMENT SYSTEM OF OPERATING EXPENSE. Materials of X International scientific-practical online conference "CURRENT PROBLEMS AND TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF ACCOUNTING AND AUDIT", 15 april 2021. K.: NATIONAL AVIATION UNIVERSITY. pp. 19-21
7. Implementation Rules of Internal Audit and Internal Control System of Financial Holding Companies and Banking Industries. 2021. URL: <https://law.moj.gov.tw/ENG/LawClass/LawAll.aspx?pcode=G0380218> (дата звернення 12.02.2023).

*Сакун А. Ж., канд. економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування;
Лопушенко І. П., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Херсон, Україна*

ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Потреба впровадження нових процедур, форм контролю банківського бізнесу актуальна тому, що необхідна поява нових методів управління ризиками, які виникли через повномасштабні військові дії на території України, що розпочалися з лютого 2022 року та здійснили негативний вплив як на економіку країни в цілому, так і на стан підприємництва зокрема. Через російське вторгнення український бізнес зіткнувся з низкою проблем – від припинення